

num hósadagin í sambandi við bókarrútgávuna. Áni Olsen, formaður í Skógfríðingarnevndini, greiddi frá útgávu og segði eisini nøkur orð um Andrias Højgaard, sum doyði 17. september í fjør. Hann var formaður Skógfríðingarnevndarinnar í 13 ár og gjørdi eitt stórt arbeiði til frama fyri træplanting í Føroyum. Millum annað fekk hann í lög samstarv við stovnar uttanlands.

Jóhannes Jóhansen segði frá um innihaldið í bókini. Hann segði, at søgan um træplanting í Føroyum er eitt fyrirmyndarligt dømi um gott samstarv millum tvey lond, Føroyar og Danmark, har báðir partar geva og báðir partar fáa.

Hóast bókini er eitt víðsýna-

ligt verk, kunnu øll fáa okkurt burtúr við at lesa hana. Og hon kann eisini brúkast sum handbók, millum annað er í henni eitt yvirlikt yvir utir í føroyskum gørdum og eitt annað yvir trø og runnar í gørdum og víðarlundum.

Føroya Sparikassi, sum hevur eitt træ sum býmerki, hevur fíggið útgávuna við pengagávu.

bd

Víðarlundin í Kunoy fór illa í ódnini fyrri jól 1988. Her varð plantað fyrsta ferð í 1914. Víðarlundarøkið er slátt 8.000 fermetrar og er landin millum tær minstu í landinum (Mynd: Jan mars 1989).

Ut er komin bók undir heitinum *Træplanting í Føroyum í eina öld*: Føroya Fróðskaparfelag hevur staðið fyrri útgávu. Bókin hoyrir so stutt upp í tann bókin av vísindaligum bókum, sum siga frá náttúrufrøði, og sum byrjaðu at koma út við bókini: Heiðursrit til Rasmus Rasmussen, háskulalærara, tá ið hann fylti 80 ár 13. august 1951.

Triggir menn hava staðið fyrri útgávu av bókini um Træplanting í Føroyum.

Andrias Højgaard, rektari fyri Læraraskúlanum, gjørdist formaður fyrri teirri nevnd sum rópt var Skógfríðingarnevndin. Afturat sær hevði hann ritstjórnarlimir: Jóhannes Jóhansen dr. scient og danska plantufrøðingin Søren Ødum.

Andrias Højgaard var sjúkur og doyði 17. september 1988, 64 ára gamal.

Rættiligur áhugi at planta trø stavar frá tíðini 1885—1900. Tá vóru nøkur fá fólk, sum sóu fyrri sær, at fleiri øki vóru, sum trø væl finga vaksið á. Tey hómaðu víðarlundir á lendi, har sum seyður slapp ikki at. Tey áttu gávurnar at siggja tað vakra og víðismikla í blómum og skógargrøðri. Nøkur fá fólk skulu verða nevnd her: Djóni í Geil, havnarmaðurin, sum hevði stórt yndi til havnarbý og sum royndi at fríðka um heimby sin, har sum hann slapp framat. Rasmus Rasmussen, háskulalærari, Tróndur Hansen, urtagarðsmaður, sum hevði verið í Danmark og lært urtagarðsrøkt, Gazet Patussón í Kirkjubø, Rikard Long, skulalærari, Jákup Dahl, próstur í Sandagerði og fleiri onnur fólk.

Ein danskur skógfrøðingur C. E. Flensborg, hjálpti íslendingum og føroyingum við træplanting. Flensborg fekk sær konu úr Føroyum av Lützens folkinum; og fekk hann stóran tyding fyrri víðarlundum.

Tá ið Flensborg fór frá vegna aldur, var sett ein Skógfríðingarnevnd, sum fekk til verkevni at fyriskipa plantingararbeiðið og halda víðarlundirnar. Í 1952 varð hetta arbeiðið skipað sambært eina lögtingslóg um víðarlundir.

Tróndur Hansen var fyrsti føroyingurin, sum plantaði og røkti víðarlundir. Sum oftast hevði hann ein havnarmann: Hans hjá Lisu (Hans Debes) at hjálpa sær. Alla tíðina plantað hevur verið í víðarlundum, hevur Føroya lögting fíggið arbeiðið.

Bókin: *Træplanting í Føroyum í eina öld* er gagnað Leivi Trond Hansen, sum í nógv ár var skógfúti hjá Skógfríðingarnevndini. Eftir hann tók sonur hansara Tróndur G. Leivsson við. Hann hevur lært fleiri ár á búnaðarháskúlanum Ás í Noreg og hevur prógv haðani sum forstkandidatur. Síðan hann kom aftur til Føroya, hevur hann ferðast víða um heimin, hevur verið heilt suðuri í Eldlandinum — syðsta land í Suðurameriku. Har suðuri er veðurlagið ikki so ólíkt okkara veðurlag. Úr Suðurameriku hevur hann havt fleiri plantusløg heim aftur við sær. Tey hava vist seg at trívast væl í Føroyum. Innflutt plantuløg eru annars mest komin úr Noreg, Íslandi og Danmark. Tróndur G. Leivsson hevur í bókini tvær drugar greinir um víðarlundir. Onnur greinin er um framleiðsluna í einari 50 ára gamlari víðarlund við kontortafuru, hin er um øki lögð út til víðarlundir í árskeiðinum 1885—1985.

Træplanting í Føroyum í eina öld

Sigga Rasmussen; ið hevur tikið prógv sum hortonomur, hevur grein um ymsar prýðisurtir og prýðisleykir. Umframt skrivar hon um grønmeti, kryddurtir og lokplantur. Báðar tær nevndu greinirnar eru skilaligar og góðar at fáa kunneleika av.

Eg fái ikki slept hesi greinini uttan at nevna ódnirnar, sum leikaðu yvir Føroya seinasta vetur hin fyrsta 22. desember. Livdargarðar raplaðu í grund, og hvirlurnar skráddu ein hóp av gomlum trøum upp við røt. Tað skal vera min vón, mitt ynski, at vit skjótt fara at siggja tær pindu víðarlundirnar aftur í góðum standi, øllum til frøi, sum gleðast um at siggja plantur vaksa uttan um seg.

Hugskot um víðarvøkstur og annað

Sum skuladromur, fyrst í Hoydølum so í Havn, hevði eg tann fyrirmin at eiga ein vinmann, sum eg vitjaði næstan hvønn gudskapta dag. Hann búið í Miðhoydølum beint vestan fyrri hjá okkum. Vit høvdu eina litla íbúð í vestara enda í kjallaranum á sjúkrahúsinum, (Sanatoriuni, sum Hvitanesfolk voru von at kalla tað).

Vinmaður min var ættaður úr Nólsoy, hevði verið handilsmaður og skræddari í Havn, meðan fyrsti heimsbardagi leikaði á. Hann var 50 ár eldri enn eg. So dugnaligur hevði hann verið, at tá ið bardagin hasaði av í 1918, var hann mógvandi maður.

Hann hevði gjørt sær hagar garðar, ja meira enn seyðahagar garðar um stóran part av trøini og var farin at bróta upp úr nýggjum og planta trø og blómur víða um á trøini. Hann fekk onkun hoyviking at velja hjá sær, og onkur hvitanesmaður velti hjá honum viðhvørt. Tað gekk ikki long tíð fyrr enn brattlendi og óteki á trøini blómaðu og fingur fólk at steða á og undrast, tá ið tey komu framvið. Fløtuna fekk hann eisini velja, so hann skjótt bjargaði fíður til tvær kýr.

Í Havn og uttan um Havnina vóru altíð nøkur fólk, sum høvdu nógv yndi til trø og blómur. Eitt av hesum fólkunum var systkinabarn mamma. Hon var matmóðir á 12-marka garðinum á Sundi. Hon æt Benadicta og var ættað av Helli í Kvivik. Mamma, sum hevði tænt hjá henni í 3 ár, var von at gera eina ferð inn á Sund at vitja systkinabarnið hvørt summár. Farið var sunnudag, tá ið veðrið var av tí besta. Vanliga sátu Petur í Hoyvik og pápi við árnar. Teir damlaðu úr støðni í Hoyvik fram við landi so nær, at vit børn kundu sita og eygleiða steinarnar í fjørini og blanka taran sum kom undan og fór undir.

Vit lögdu so at landi á sandinum inni á Sundi. Og

tá ið vit høvdu fingið ein drekkamunn og ein bita, fóru vit út at spæla og endaðu altíð í urtagarðinum hjá Benadictu.

Fyri mær var Sundsbygd eitt undur, tí í urtagarðinum hjá Benadictu helt eg meg við vissu hava sæð vindruur hanga á trøum. Seinni kom eg so eftir, at berini, eg sá, vóru ikki vindruur, men stikkulsber. Men hóast hetta mistak í urtagarðsfrøði var eg ongantið í iva um, at Benadicta á Sundi hevði avberar gávur í urtagarðsrøkt.

Tróndur Hansen, sum hevði umsjón við víðarlundum eitt nú í Havn, Hoydølum og aðrastaðni við, har sum áhugin fyrri at planta og fríðka um landið var í menning, hevði ofta Hans Debes (Hans hjá Lisu) og Petur í Hoyvik at hjálpa sær at seta trø niður. Vit smábørn sátu ofta uppi yvir plantingarmonnum og hugdu eftir, hvussu teir böru seg at, tá ið teir settu trø niður. Við hvørt royndu vit at bjarga deyðkomnum trøum, sum teir, sum settu niður, tveittu frá sær. Tey trøini, sum vit hildu liv í, settu vit niður í kassar við mold og vitaðu so, um liv fór at koma í tey. Okkurt av teimum kom fyrri seg. Eitt av trønum, sum eg bjargaði úr einari rennu, stendur í dag við landsynningshornið á Sanatoriinum í Hoydølum, sum nú er skúli. Greinarnar á hesum ahorntrænum røkka nú upp um takrennurnar á gamla sanatoriinum. Men drúgt hevur verið hjá hesum trænum at koma so høgt upp, tí at tað hevur staðið har nú í 65 ár.

Lat meg ikki gloyma at nevna min gamla lærara, Rikard Long, plantuvinnin mikla. Av og á gjørdi vit túrar um summarið út í hagan at leita eftir urtum at bera heim í urtagarðin. Hann fekk meg at klúgva upp í hamrar og upp á stórar steinar, sum vóru vallaðir. Best dæmdi honum, tá ið eg fann honum barald.

Pápi kom einaferð í kløtur av trøum. Hetta komst av, at sjúklingarnir høvdu fingið ein góðan grasvøll at spæla krogk á, og til tess at fáa livd rundan um vøllin, vóru nøkur røð av grantrøum sett niður rundan um hann. Vøllurin varð nógv nýttur, og trøini trivnaðust væl.

Men knappliga, tá ið nøkur ár eru farin, kemur mis-trivni í trøini, og tey eru um at doyggja út. Tá kom boð til pápa um at høgga øll grantrøini niður. Men hetta hevði hann ikki hjarta til. Hann læt tíðina ráða fyrri, nær hann skuldi høgga tey niður, loyvd teimum at standa til út á várið. Tá hendur tað, at lýsnar, sum komu á trøini árið fyrri, hvurvu, og trøini tóku dik á seg og ernaðust nógv aftur.

Karsten Hoydal lic. agro. Hoyvik

Skógfríðingarnevndin gevur út bókina «Træplanting í Føroyum í eina öld — A century of tree-planting in the Faroe Islands» á forlagnum hjá Føroya Fróðskaparfelag.

Í ritstjórnini vóru Andrias Højgaard, sáli, Jóhannes Jóhansen og Søren Ødum.

Bókin er prentað í Danmark, hon er 188 síður og kostar heft, 215,00 kr.

Føroya Sparikassi hevur fíggið útgávuna.